

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

 **UNIE VAN
WATERSCHAPPEN**

Aan de leden van de Vaste commissie voor
Binnenlandse Zaken en de Vaste commissie
voor Financiën uit de Tweede Kamer
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Datum

29 mei 2025

Ons kenmerk

FOB 11965/2025

Uw kenmerk

Telefoon

Bijlage(n)

-

Onderwerp

Bezwaren tegen voornemens tot aanpassing van voorwaarden
schatkistbankieren

Geachte leden van de Tweede Kamer,

Eind vorig jaar heeft de minister van Financiën de 'Periodieke evaluatie Kasbeheer' naar uw kamer gestuurd. In de begeleidende brief geeft hij aan dat hij het wenselijk vindt het schatkistbankieren kostendekkend te maken (Tweede Kamer, 2024-2025, 31935, nr. 89). De minister wil daarvoor onderzoeken of bij uitzettingen de huidige rentevergoeding van de inleenrente van de staat (€ster) met 0,2 procentpunt kan worden verlaagd en het huidige bodemtarief van 0% kan worden afgeschaft, zodat negatieve rentevergoedingen mogelijk worden.

Graag melden wij u dat wij als vertegenwoordigers van gemeenten, provincies en waterschappen bezwaren hebben tegen deze twee beleidsvoornemens. De beleidsvoornemens staan haaks op de uitgangspunten die in 2013 bestuurlijk zijn overeengekomen tussen de toenmalige ministers van Financiën, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Infrastructuur en Milieu enerzijds en wij als koepelorganisaties van provincies, gemeenten en waterschappen anderzijds. Deze uitgangspunten zijn in 2013 na een wetgevingstraject verankerd in de Wet financiering decentrale overheden (fido). De beleidsvoornemens van de minister gaan voorbij aan deze aparte positie die de decentrale overheden innemen bij het schatkistbankieren.

In het vervolg van deze brief werken wij onze bezwaren verder uit. Ook doen wij een alternatief voorstel dat de doelmatigheid van het kasgeldbeheer van de overheid verbetert en de autonome positie van decentrale overheden versterkt. Uiteraard zijn wij graag bereid om onze bezwaren en ons alternatief nader toe te lichten.

Toelichting

Tijdens de economische en financiële crisis in 2013 hebben wij bestuurlijke afspraken met het toenmalige kabinet gemaakt met als doel de kredietwaardigheid van de Nederlandse overheid te herbevestigen. Onderdeel van deze afspraken was dat decentrale overheden verplicht hun overtollige liquide middelen bij de schatkist gingen stallen om zo de EMU-schuld van ons land te verlagen. Deze EMU-schuld was eind 2012

met 70,5% van het bbp hoger dan de Europese norm van 60% van het bbp. De decentrale overheden hebben hiervoor hun grondwettelijke autonome bevoegdheid om zelf binnen wettelijke randvoorwaarden te beschikken over hun liquiditeitsbeheer en beleggingsbeleid ingeleverd en ook genoeg genomen met een lagere rentevergoeding voor het stallen van liquide middelen bij de schatkist dan op de kapitaalmarkt.

Wij hebben daarom als voorwaarden met het toenmalige kabinet afgesproken dat het Rijk de inleenrente waartegen het Rijk zelf op de geldmarkt en kapitaalmarkt geld aantrok, als vergoeding zou doorgeven aan de decentrale overheden en dat deze vergoeding nooit lager zou zijn dan 0%. Argument hiervoor was dat het niet de bedoeling is dat Rijk verdient aan het verplicht schatkistbankieren. De decentrale overheden werden door de maatregel al geconfronteerd met een rentederving. Ook kregen de gemeenten, provincies en waterschappen door de maatregel te maken met extra uitvoeringskosten die niet werden en worden vergoed. In 2013 was al sprake van negatieve rentes op de geldmarkt en dus er is destijds besloten tot de bodem van 0% voor de rentevergoeding, zodat gemeenten, provincies en waterschappen niet zouden betalen voor de verplichting. Daarbij bracht de maatregel lagere rentes voor het uitzetten van staatsobligaties en voor het aantrekken van leningen door het agentschap van het ministerie van Financiën met zich mee, doordat de kredietwaardigheid van de Nederlandse staat erdoor verbeterde.

Vanwege de aparte positie van decentrale overheden in ons staatsbestel zijn deze afspraken gematerialiseerd door een wijziging van de Wet fido en niet vastgelegd in de Comptabiliteitswet.

Nu geeft de minister aan dat hij om het schatkistbankieren kostendekkend te maken voor de rentevergoeding voor het schatkistbankieren wil uitgaan van dezelfde rentevergoeding als het Rijk zelf krijgt op zijn rekeningcouranttegoeden bij De Nederlandse Bank. Dit verlagen van de rentevergoeding staat niet alleen haaks op de uitgangspunten van de met ons gemaakte bestuurlijke afspraken, maar leidt er zelfs toe dat het agentschap flinke winst gaat maken op ons verplicht stallen van liquide middelen bij de schatkist. De gelden die gemeenten, provincies en waterschappen verplicht aanhouden in de schatkist, blijven niet staan op de rekeningcourant van het Rijk bij De Nederlandse Bank. Hierdoor hoeft het Rijk minder te lenen op de geld- en kapitaalmarkt, het doel is immers EMU-schuldreductie.

Uitgaand van het jaar 2023 gaat het in geval van de decentrale overheden dan om extra verdiensten voor het agentschap van € 34 miljoen (0,2% van € 17 miljard) per jaar die door de verplichte uitzettingen van gemeenten, provincies en waterschappen worden geïncasseerd. Wij merken daarbij op dat waar het agentschap een deel van het saldo aan rekeningcouranttegoeden van decentrale overheden in de schatkist inleent op de kapitaalmarkt, het agentschap nu al verdient op het schatkistbankieren, omdat de lange rente doorgaans hoger ligt dan de korte rente.

Het aanpassen van de voorwaarden leidt ertoe dat het agentschap zich als een bank gaat gedragen, terwijl voor decentrale overheden (en andere onderdelen van de overheid) gedwongen winkelniering geldt. De minister van Financiën voert voor deze aanpassing het argument van doelmatig kasgeldbeheer van overheidsmiddelen aan, maar wij zien hier de doelmatigheidswinst voor de overheid niet. Immers, voor de overheid als geheel verhuist het geld van de lagere rentevergoeding voor het verplicht schatkistbankieren slechts van de broekzak naar de vestzak.

Aanvullend merken wij op dat de meeste gemeenten, provincies en waterschappen aanzienlijk hogere uitvoeringskosten hebben van het verplicht schatkistbankieren dan het agentschap zelf heeft. Naast hun normale bankrekeningstelsel moeten decentrale overheden een extra stelsel bankrekeningen voor het schatkistbankieren aanhouden en beheren en constant het saldo in de schatkist en het saldo op de eigen bankrekeningen controleren op ruimte onder of een overschrijding van de zogenaamde drempelwaarde. Het kleine deel van de decentrale overheden dat per saldo een positief financieel vermogen heeft, ondervindt daarnaast rentederving, die in de Memorie van Toelichting van de wetswijziging door het ministerie van Financiën werd geschat op een bedrag tussen de € 135 miljoen en € 400 miljoen. Zowel de uitvoeringskosten

als de rentederving zijn destijds niet en worden nog steeds niet aan gemeenten, provincies en waterschappen vergoed.

Ons te onderzoeken alternatief

De discussie over de rentevergoeding voor het schatkistbankieren die door de minister van Financiën is gestart, heeft ons aan het denken gezet. Dit heeft ons gebracht op een aanpassing van de Wet fido die wel leidt tot een doelmatigheidswinst en tegelijk de lokale autonomie van decentrale overheden op dit punt herstelt. Nu de EMU-schuld zich al een flink aantal jaren ver onder de Europese norm voor het plafond van de overheidsschuld bevindt en de bijdrage aan de EMU-schuldreductie van de decentrale overheden met 1½% van het bbp bescheiden is te noemen, vinden wij de tijd rijp om te onderzoeken of het verplicht schatkistbankieren door decentrale overheden kan worden beëindigd.

Wij zien op voorhand geen proportioneel belang meer dat een volledige beperking van de grondwettelijk vastgelegde autonomie van decentrale overheden om over het eigen liquiditeitsbeheer en beleggingsbeleid te gaan, rechtvaardigt. Met het afschaffen van de verplichting vallen juist de uitvoeringskosten bij zowel het agentschap als bij gemeenten, provincies en waterschappen weg. Er komt daardoor personeel voor andere overheidstaken beschikbaar. En het kleine aantal decentrale overheden dat een positief financieel vermogen heeft, kan weer een hoger rendement op zijn tegoeden behalen. Wat dit laatste betreft gaat dit gepaard zonder een noemenswaardige toename van het risico, omdat de risico's bij uitzettingen door aanpassing van de regelgeving op grond van de Wet fido destijds al sterk zijn beperkt.

Als blijkt dat het verantwoord is dat het verplicht stellen van overtollige middelen van decentrale overheden in de schatkist te beëindigen, is een wijziging van de Wet fido nodig. Dit vraagt dan om uw steun.

Hoogachtend,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

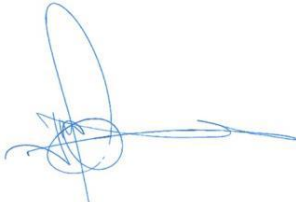
Leonard Geluk
Algemeen directeur

Het Interprovinciaal Overleg

Rien Fraanje
Algemeen directeur

Unie van Waterschappen

Meindert Smallenbroek
Algemeen Directeur

De brief is verzonden in afschrift aan: de minister van Financiën, de staatssecretaris van Financiën, de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de minister van Infrastructuur en Waterstaat.